

GJELDSOFFER-ALLIANSEN

**Forslag
til noen lovendringer
som vil gjøre hverdagen
lettere for gjeldsofre**

I vår nåværende lovgivning finnes det en del bestemmelser som lager store vanskeligheter for mennesker som kommer opp i økonomiske problemer. Noen bestemmelser som hver for seg virker logiske, kan gripe inn i hverandre på en måte som vi tviler på var lovgivernes hensikt.

Med de gode signaler som kom fra Stortinget under behandlingen av gjeldsordningsloven, håper vi at tiden er inne til å se på disse bestemmelsene med nye øyne.

GOA`s forslag til endringer:

1. Det bør innføres en felles sats for livsopphold ved lønnstrekk.

I Norge er det fire innstanser som kan nedlegge lønnstrekk i skyldners inntekt:

- Trygdeetatens Innkrevingsentral
- Statens Innkrevingsentral
- Skatteinnkrevere
- Namsmannen

Tre trekkinstanser lar skyldner beholde et livsopphold denne kan leve av. «Verstingen» er skatteinnkreverne som i mange tilfeller bruker vedkommende kommunes sosialsats.

2. Kemneren tar pant i depositum, folk blir hindret fra å flytte.

3. Dersom skatt blir sanert som ledd i en gjeldsordning, vil pensjonspoeng tilsvarende sanert skatt, bli fjernet.

Dette oppfattes av mange som et spark mot mennesker som ligger nede. De opplever altså mange år etter at de har fullført en gjeldsordning etter avtalen,

at deler av pensjonen deres blir «stjålet» pga en tidligere periode som uforskyldt arbeidsledige.

4. Personer med gjeldsordninger eller betalingsanmerkninger blir nektet å åpne en innskuddskonto i bank, eller å tegne forsikring.

5. Norske inkassosalær ligger skyhøyt over tilsvarende i Danmark og Sverige.

6. Staten (Husbanken) bør bidra til refinansiering av gjeld der skyldner er i gråsonen for gjeldsordning.

7. Har vi i Norge for mange innstanser som kan trekke i lønn ?

Når flere innstanser kommer med sine lønnstrekk samtidig, uten å samarbeide slik loven pålegger dem, kan resultatet bli at skyldner ikke får utbetalt lønn.

Vi minner om at Sverige bare har en trekkinstans, Kronofogden.

Argumenter for endringer

1. Livsopphold ved lønnstrekk

1.1 Dagens situasjon

Trekk i lønn blir iverksatt når noen ikke betaler det de skal. Etter dekningsloven § 2-8 skal trekkene prioriteres slik:

- Barnebidrag
- Erstatning for straffbare handlinger
- Bøter
- Skatt
- Andre krav

GOA støtter denne prioriteringen fullt ut, og mener i utgangspunktet at alle skal gjøre opp for seg. Forutsetningen er bare at man er i stand til det.

Det blir derfor helt utenfor lovens formål dersom mennesker som uforskyldt kommer opp i økonomiske problemer, skal bli utsatt for så harde lønnstrekk, at det støter dem ut av arbeidslivet. Dette skjer ofte der hvor lønnstrekket blir satt så høyt at skyldneren ikke har nok igjen til livsopphold og husleie. Noen blir tvunget over på svart arbeid, eller kanskje enda verre, til kriminelle handlinger.

Stortingets finanskomité kom med en betimelig advarsel i forbindelse med forarbeidene til gjeldsordningsloven, O. Nr. 90 1991-92 side 22:

«Flertallet mener at med en slik inntekt (85 % av minstepensjonen) er skyldneren sikret et enkelt, men tilstrekkelig grunnlag for livsopphold i gjeldsordningsperioden. Flertallet vil også vise til at denne satsen ligger over de normale sosialhjelpssatsene slik at skyldneren har et klart incitament til å opprettholde egen inntekt i gjeldsordningsperioden, og ikke gi opp eget arbeid og søke støtte i det sosiale hjelpeapparat.»

Denne samfunnsøkonomiske betraktning gjaldt riktignok gjeldsordningsloven, men GOA vil hevde at samme advarsel må gjelde ved ethvert lønnstrekk.

Grensen for trekk i skyldnerens lønn reguleres av dekningslovens § 2-7. *«Utlegg kan tas i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand.»*

Hvordan defineres så *«..det som med rimelighet trengs ?»* Her har det vært mange varianter blant dem som kan trekke i lønn, namsmenn og særnamsmenn. Trygdeetatens Innkrevingsentral (barnebidrag) og Statens Innkrevingsentral utmerket seg lenge i negativ retning med lave satser for livsopphold. Disse to har i senere tid beveget seg i riktig retning, men en del gjenstår.

Jumbo i dag er skatteoppkreverne, som i mange tilfeller bare lar skyldner beholde et livsopphold lik sin respektive kommunes **sosialsats**.

- Sosialsatsene er beregnet på kortvarige perioder (seks måneder), mens det kan ta flere år å nedbetale en «saftig» restskatt.
- Dette blir mange forskjellige satser i Norge, og noen er uhørt lave.

GOA mener derfor at satsen for livsopphold bør være den samme, uansett hvem som beslutter lønnstrekk. Denne satsen bør være den samme som ved gjeldsordninger.

1.2 Hva bør gjøres

For å unngå tilfeldige vurderinger bør det inn i dekningsloven eller i merknadene at:

«Det som med rimelighet trengs til underhold, defineres som livsoppholdssatsen ved en gjeldsordning.»

Vi har imidlertid erfart at en lovendring kan ta flere år, i mellomtiden henstiller vi til dem som måtte føle kallet, partier eller enkeltrepresentanter om å kontakte Finansminister/Skattedirektør for å be dem instruere kemnere om å slutte med denne praksisen.

2. Pant i depositum

2.1 Dagens situasjon

GOA har fått mange meldinger om at kernere tar pant for restskatt i depositum hos mennesker med økonomiske problemer. Det tas ikke hensyn til at det i mange tilfeller er **sosialkontoret** som har bidratt til dette depositumet. Denne panten medfører at skyldner ikke blir i stand til å flytte til en annen leilighet. Hvor skal vedkommende i tilfelle få et nytt depositum fra? En del ønsker å flytte til en rimeligere bolig, ofte etter råd fra kommunens økonomiske rådgiver. Dette blir altså umulig, og skyldneren blir fanget i en felle.

GOA mener at denne smålige praksis må stoppes. For kerneren vil det ikke dreie seg om store beløp, men for et menneske med problemer, kan beløpet bli umulig å skaffe på nytt. Skyldner må ikke fratas retten til å kunne flytte.

2.2 Hva bør gjøres

GOA's primære ønske er å få en tilføyelse om beslagsfrihet for depositum inn i dekningsloven.

Vi har imidlertid erfart at en lovendring kan ta flere år, derfor henstiller vi til partier eller enkeltrepresentanter om å kontakte Finansminister/Skattedirektør og be dem instruere kernere om å slutte med denne praksisen.

3. Tap av pensjenspoeng

3.1 Dagens situasjon

Ved en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven inngår i en del tilfeller også skattekrav. Dette skattekravet blir da sanert ved fullført ordning.

Når skatt ikke blir betalt innen tre år etter forfall, (gjeldsordning eller ikke) **vil imidlertid pensjenspoeng for tilsvarende beløp bli trukket fra.** Selv om skatten blir betalt senere, får man ikke igjen poengene. (Folketrygdloven § 3 – 15, 5. ledd. Finansdepartementets forskrift nr 1408 § 1 og § 6.)

Spesielt hardt rammes de som kort tid etter en slik poengnedsettelse blir uføre. De

risikerer at uføretrygden blir basert på gjennomsnittet av de tre siste års poeng. Uføretrygden kan da bli svært lav.

Vi er overbevist at denne «dobbeltraffen» ikke er tilsiktet fra lovgivernes side. Med en slik bestemmelse blir det ikke mye igjen av rehabiliteringstanken bak gjeldsordningsloven.

3.2 Hva bør gjøres

Denne bestemmelsen i Folketrygdloven bør fjernes. Dersom en person blir vurdert som berettiget til en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven, bør vedkommende virkelig være sikker på at han får en ny mulighet. Når vedkommende har gjennomført ordningen etter avtalen, bør han slippe den ubehagelige overraskelsen at deler av pensjonen hans blir «stjålet» pga en tidligere periode som uforstyldt arbeidsledig.

4. «Svartelisting»

4.1 Dagens situasjon

Såkalt svartelisting er et fenomen som brer om seg i økende tempo. Det kan se ut som om finansindustrien setter inn store ressurser for å «straffe» mennesker **etter** at de er kommet opp i økonomiske problemer. Det bør derfor være et tankekors at dersom den samme finansindustri hadde brukt en fjerdepart av disse ressursene til sjekke lånesøkerens økonomi **for** et låneopptak, ville antallet mislighold sunket radikalt.

4.2 Finansavtaleloven § 14 sier at:

Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingsoppdrag på vanlige vilkår.

Likevel får vi flere og flere henvendelser fra mennesker med gjeldsordninger eller andre betalingsanmerkninger, som oppdager at det blir problemer med å åpne en bankkonto. Vi presiserer at det her ikke menes lånekonto, men en vanlig innskuddskonto, for å slippe å oppbevare lønningen i madrassen, samtidig en konto hvor man kan belaste sine regninger.

4.3 Vi ser også at mange gjeldsofre får problemer med å tegne forsikringer, det være

hus-, innbo- eller bilforsikringer. GOA har forståelse for at forsikringsbransjen har reservasjoner mot å la gjeldsofre stifte ny **kreditt**, men bransjen avviser også gjeldsofre som tilbyr å betale premien kontant på forskudd.

4.4 Hva bør gjøres

GOA mener det bør være en menneskerett å kunne tegne en forsikring mot kontant betaling, eller å kunne åpne en innskuddskonto i en bank.

Her bør Stortinget innskjerpe konsesjonsvilkårene for bankene og forsikringsbransjen.

5. Høye særnorske inkassosalær

5.1 Dagens situasjon

I Norge opererer inkassobransjen med salær som i særklasse overstiger tilsvarende salær i Sverige og Danmark. GOA har innhentet opplysninger fra inkassobyrået Intrum Justitia's avdelinger i disse to landene. I Sverige er salæret for henvendelse til skyldner kr. 150, **uansett** kravets størrelse. Hvis saken går til Kronofogden, skal denne ha et gebyr på kr. 315. For en utmåting (utleggsforretning) er gebyret til Kronofogden kr. 1.000.

I Danmark er salæret kr. 100 for første henvendelse til skyldner. For videre behandling i byråene viser vi til følgende sammenligning mellom de tre land.

Inkassosalær i Norge, Danmark og Sverige			
Krav t o m	Norge	Danmark	Sverige
1.000		300	150
1.250	530		150
2.500	1.060	500	150
5.000	1.590	700	150
10.000	2.120	900	150
25.000	3.180	1.200	150
50.000	4.240	1.600	150
100.000	5.300	2.000	150
250.000	7.950	2.700	150
500.000	10.600	4.500	150

Når man ser på de satser norske inkassobyråder opererer med, forstår man bedre årsaken til deres overskudd i milliardklassen.

5.2 Hva bør gjøres ?

Dette problemet bør vies større oppmerksomhet enn i dag. Disse skyhøye fortjenestemulighetene kan lokke til seg useriøse aktører. (Hvis det ikke alt har skjedd, Finance Credit f. eks.) I Sverige virker det som om det er kreditorene som betaler det meste av kostnadene ved inkasso. Likevel overlever inkassobransjen godt i Sverige også.

Uttallige mennesker har spurt hvor logikken befinner seg, når for eksempel arbeidsledige Peder Ås ikke greier det ordinære avdraget på lånet, hvordan han da skal greie avdraget når det blir bortimot fordoblet ?

Her må samfunnsmessige hensyn veies opp mot inkassobyråenes skyhøye salær, spesielt i dagens situasjon, når landet beveger seg mot en ny krise.

6. Statlig bistand til refinansiering

6.1 Dagens situasjon

Mange mennesker som kommer opp i en situasjon der en samling smågjeld har vokst dem over hodet, kunne komme ut av problemet dersom de fikk refinansiert. Her vil de imidlertid møte problemer. Vi kan ta et eksempel som er velkjent for GOA:

Peder Ås har pådratt seg en samlet gjeld på kr. 250.000 fordelt på 8-10 kreditorer, noen av dem kjøpekort med høy rente. Flere krav er gått til inkasso. Hans inntekt tilsier imidlertid at han uten problem ville greid å betjene denne gjelden dersom den ble samlet på et sted, med en normal rente. Peder Ås har lært av sine feil, han har levert tilbake kortene, og kan ved hjelp av familie stille god sikkerhet for et lån. Problemet er bare det at ingen seriøse låneinstitusjoner vil låne penger til Peder Ås, fordi han har **betalingsanmerkninger**.

Peder Ås kontakter namsmannen for å søke gjeldsordning, men får beskjed om at han blir vurdert som: «ikke varig ute av stand til å betjene denne gjelden.»

Der står han da. Han blir trukket i lønn for flere av kravene, men med de høye rentene vil gjelden øke i stedet for å gå ned. Etter noen år er derfor gjelden blitt så stor at han blir kvalifisert til en gjeldsordning. I mellomtiden er han kanskje blitt syk av alle inkassokravene, plagsomme telefoner hjem og til jobben.

Her vil alle tape.

- Samfunnet som mister en arbeidstaker og skattebetaler.
- Kreditorne som ikke får noen dekning overhode.
- Namsapparat og rettsapparat vil bli belastet helt unødvendig.

6.2 Hva bør gjøres ?

Her bør Staten opprette en låneinstans som kunne yte refinansieringslån, som vurderer betalingsevne og sikkerhet, det være pant eller kausjon, men som ikke ensidig ser på evt. betalingsanmerkninger. I tillegg bør ordningen baseres på at skyldneren ikke selv kan søke om refinansiering på egen hånd, men må søke via en økonomisk rådgiver, som har gått gjennom hans totale økonomi. Husbanken er det instrument vi har i tankene til å bestyre en slik ordning.

7. For mange trekkinnstanser

7.1 Dagens situasjon

I Norge er det fire innstanser som kan nedlegge lønnstrekk i skyldneres inntekt:

- Trygdeetatens Innkrevingsentral
- Statens Innkrevingsentral
- Skatteinnkrevende
- Namsmannen

Disse innstansene har en lovpålagt plikt til å sørge for at skyldneren beholder et livsopphold som han kan leve av, tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 annet ledd:

«Får trekket bedre prioritet enn et trekk som allerede løper og som er besluttet av en annen namsmyndighet, skal denne namsmyndighet underrettes.»

Hva hjelper det imidlertid med lover, når disse blir neglisjert av offentlige myndigheter. På dette området har GOA sett mange lovbrudd fra trekkinnstansenes side, som har medført at skyldnere i stedet for lønn mottar en lønnsklipp som står i minus. Skyldnerne får da problem med å betale husleie, og må ofte oppsøke sosialkontoret i et desperat forsøk på å få penger til mat. (Det er imidlertid ingen automatikk i at de får det.)

7.2 Hva bør gjøres

Dagens situasjon er uholdbar. På sikt bør også Norge få bare én trekkinstans. Her vil sikkert de politikerne som tar opp denne saken møte store motforestillinger, og mye fagforeningskamp for å verne nettopp **sine** arbeidsplasser. Vi frykter at publikums interesser vil komme i siste rekke.

Sverige har bare en innstans, Kronofogden, som står for alle lønnstrekk. De har mye bedre oversikt over skyldnerens pågående lønnstrekk når nye trekk skal besluttes, og man unngår at skyldner ender opp med en utbetaling på 0. Selv om Kronofogden er den eneste trekkinnstans, er den delt i fem-seks regionale enheter.